

תושבי דכאו התבקשו לתרום למיאון נסיעת מורים ישראלים

שקראו את השם ניקולאס לנר, אחד המתים, עניתי בהן, ופסעתי פסיעה אחת קדימה. היות ושם זה לא היה יהודי, לא נשלחתי לאשוויץ ונתתי בחיים במחנה בדכאו.

במחנה הייתי היהודי היחיד. את הר אכזריות ומראות הנועה לא אשכח לעולם. עד היום רודפים אותי חלומות-זוועה."

"עיר רגילה ונורמלית"

ב אפריל 1945 שוחרר המחנה עליידי הצבא האמריקאי. הוא חיפש כמה אסירים לביצוע עבודות-תיקונים במחנה. קיבלנו מקום-מגורים ואוכל מהצבא, וכך נשארת בדכאו ושירתתי בצבא האמריקאי כחייל לא במדים.

כשנה לאחר מכן הכיר ניקולאס את רווי, יהודיה בת 17. הוא התחתן עימה. חלומנו המשותף היה לעזוב את דכאו מהר ככל האפשר, ולהגר לארצות-הברית. חיכינו לוויזה, אך לא קיבלנו. נאלצנו לחכות כמה שנים, משום שממשלת ארצות-הברית ניפקה רק מספר מסויים של אשרות בכל שנה.

"בניתיים הייתי צריך להתקיים ולהתפרנס משהו. היתה לי הנדמנות לקנות מכונת-נגרות, ויחד עם עוד ארבעה אסירי רייסלשעבר ייסדנו נגריה בדכאו. שנים אחדות לאחר מכן יסדתי בית-מיסחה ל- שיווק צעים, וחנות של עשה-זאת-בעצמך. כשהשם לנר מתנוסס עליה."

"איזה מין מקום היא דכאו היום?"

"דכאו היא עיר רגילה ונורמלית. רוב התושבים לא גרו פה בתקופת המילחמה, אלא הגיעו הנה בשנים האחרונות, כפלי-טים.

היהודי היהודי בדכאו

ה מודעה שהתפרסמה בעמוד ה- ראשון של חדשות דכאו — העיתון המקומי בעיירה דכאו, בוודאי משכה את עיניהם של רבים מן הקוראים. הידיעה היתה ממוסגרת. בולטת-לעין, ובזו הלשון: "דרושות תרומות לשם מימון ביקור של מורים ישראלים מבית-הספר התיכון בויאר בירושלים. את התרומות יש לשלוח לתשכון תיסקון דכאו מס' 905828. נא לציין את השם והכתובת של השולח. מטרת התרומה — העשרת הקשרים עם ישראל."

הסיפור מאחרי מודעה זאת הוא ביקורם המיועד של שמונה מורים ישראלים הר מוזנים לבקר בדכאו כאורחי הגימנסיה המקומית. יהאן ולטנברג, המנהל, ביקש מהציבור לתרום עבור כרטיסי-הטיסה, מ- שום שלדבריו הכנסות המורים בארץ נמוכות מההכנסות של המורים בגרמניה. בישראל גם קיימת בעיית האינפלציה, המגיעה ל-150%, לכן ברור שהקולגות מ- ישראל אינם יכולים לשלם מכיסם עבור הטיסה. בהוצאות-האירוח ישאו בעלי בתי- המלון האדיבים והנדיבים.

המנהל פנה אל הציבור, מאחר שכבר פנה אל משרד-התרבות הגרמני, כדי שיממן את הביקור, אך נענה בסירוב. התורמים, כך הובטח, יקבלו תשובות מ- מס. ומס-ההכנסה יראה בזאת הוצאה מוכרת.

דבר אחד לא נאמר במודעה: שמאחרי הפעולה כולה עומד אדם שיש לו הכבוד להיות היהודי היחיד בעיירה הגרמנית הנושאת את אחד השמות הנוראים ביותר במאה ה-20.

היהודי היחיד

ציט גרוי מכתיו: דכאו. מימין ו- משמאל כרידשא ירוקים. הרחוב ה- ראשי הוא רחבידיים, יש בו חנויות ל- רוב.

האנשים המעטים הנראים בחובות ה- עיירה רובם קשישים וזקנים, בעלי שיער שיבה. השקט והשלווה משווים למקום חוות של כפר או מושב-זקנים מטופח. קשה להאמין שכמה מאות מטרים מכאן עונו והושמדו באכזריות, לפני שנים מע- טות, רבבות גרמנים ויהודים.

בדכאו חי יהודי נאה ונעים-הליכות, ניקולאס לנר. מה ליהודי במקום כדכאו? מה ל- יהודי ולשם ניקולאס?

מספר ניקולאס: "נולדתי בטרנסילבניה להורים יהודיים ונקראתי, בשם יצחק-מנדל הרשקוביץ. כשהייתי בן 20 נכבש האיזור על-ידי ההונגרים. מאוחר יותר כבשו ה- גרמנים את הונגריה, וכל היהודים היו צריכים להירשם ולדווח על קיומם. נלקחנו למחנה צבאי. כשהפילו ה- נאצים את ממשלת האדמיראל הורטי ו- הציבו במקומו את המנהיג הנאצי ההונ- גרי, סאלאשי, שוחררו היהודים מהמחנה.

יוזם לנר

"לקחתי את שמו של המת..."

"דכאו היא עיר עתיקה בת 1200 שנה, אך היא מזוהה עם מחנה-הריכוז. בכל יום אפשר לראות קבוצות רבות של תיירים, הבאים לביקור במחנה. זהו תמונה יום-יומית של אוטובוסים מלאים, מכונות פרטיות והולכי-רגל.

"אני לא מאמין שאנשים, שגרו בדכאו בתקופת הנאצים, לא ידעו מה שקורה במרחק כה קטן מהם. כשהגענו לדכאו ברכבת-הבהמות, בדרכנו למחנה, עברנו ברחוב הראשי, אנשים הסתכלו וירקו עלינו. זוהי הוכחה לכך שהאנשים ידעו היטב מה שקורה, ואף הודוהו עם הוועות.

"כששוחררתי מהמחנה, הייתי צעיר ו- אגרסיבי, לקחתי מכונת ללא דלתות, ש- נקרתה בדרכי, ועשיתי סיור בעיר. ראיתי בתים ודירות נטושים, שבהם גרו מיספי- חות של קציני האס-אס. היה אפילו ורחוב שנקרא רחוב האס-אס — בלוק יפה ש- שוכנו בו מישפחות הקצינים. הבתים היו

(המשך בעמוד 74)

Dachauer Neueste
 LOKALNACHRICHTEN DER SÜDD. UTSCHEN ZETUNG FÜR DEN LANDKREIS

Geschäftsstelle: 8060 Dachau, Kornel-Adenauer-Straße 46
 Donnerstag, 17. September 1981
 Verantwortl. der Redaktion: Konrad Dachs mit dem Ausschuss Sachverständigen des Amtsgerichts Dachau
 Telefon 9 81 31, 60 22 33

הכותרת ב"חדשות דכאו" השם הנורא ביותר

Schulpartnerschaft mit finanziellen Klippen
Effner-Gymnasium bittet um Spenden für die Studienreise von israelischen Lehrern nach Dachau

DACHAU - Mit der Bitte um Spenden, die acht israelischen Lehrern eine Studienfahrt nach Dachau ermöglichen sollen, wendet sich nun Oberstudiendirektor Johann Waltenberger erneut an die Öffentlichkeit. Der Besuch steht im pädagogischen und kulturellen Wert dieser Begegnungen kaum einen Zweifel geben.

Den Grundstock zu den partnerschaftlichen Beziehungen zu der „Mae Boyar High School“ in Interesse, das Stadt und Landkreis den israelischen Beziehungen des Effner-Gymnasiums entgegenbringen, zu unterstützen und deren hohen Wert zu bekunden, haben Landrat Hansjörg Christmann und Oberbürgermeister Lorenz Reit-

כצין נאצי שהיכרני, והוא דיווח על כך לשילטונות. נתפסתי וזרקתי לכלא." כעבור זמן קצר התקרבו הרוסים ל- בודפשט, בית-הסוהר ננטש וכל האסירים נשלחו ברכבת-בהמות לדכאו.

במחשתימי הנסיעה לדכאו ניסונו, חברי זאני, לברוח. הוא הצליח ואני לא.

ככל ואת הצלחתי לשמור על יחסים טובים עם הקצין ההונגרי, שהיה אחראי על מישלוח היהודים. והוא הבטיח לעזור לי ולהגן עלי."

בדכאו, כשירדו האסירים מהרכבת, קרא הקצין את רשימת האסירים. "לא עניתי לשמע שמי האמיתי היהודי, וכ-

פגשנו בשלוש נשים יהודיות. עלינו לרכבת ונסענו לבודפשט. אחת הנשים היתה רופאה במינור, היא צילצלה לאחר נוצרי, שהסכים לתת לי את תעודת-הזהות שלו, שאפשרה לי להישאר בבודפשט בשם זר.

באחד הימים פגש אותי, במיקרה,